

שנאמר: [בראשית כז] "ועיני ישראל כבדו מזוקן".

אליעזר עבד אברהם — זקן ויושב בישיבה היה.

שנאמר: [בראשית כד] "ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו [הוא אליעזר] המושל בכל אשר לו".

ודרשו, מה פירוש "המושל בכל אשר לו"? אמר רבי אליעזר: שמושל [שבקיא] בתורת אברהם רבו.

ונאמר עוד על אליעזר: [בראשית טו] "ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר". ואמר רבי אליעזר: "דמשק" הוא לשון נוטריקון: שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים.⁽¹¹⁾

אמר רב: קיים אברהם אבינו את כל התורה כולה. שנאמר: [בראשית כו] "עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמרת מצותי חקותי ותורותי".⁽¹²⁾

אמר ליה רב שימי בר חייא לרב: מנין שהפסוק מדבר על כל התורה כולה? ואימא

ומנין למדנו שאברהם זקן ויושב בישיבה היה?

דאמר רבי המא ברבי הנינא: מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם:

היו במצרים — ישיבה עמהם.

שנאמר [בשמות יג] שה' אמר למשה במצרים: "לך ואספת את זקני ישראל". וזקני ישראל אלו חכמי ישראל, לפי ש"אין זקן אלא זה שקנה חכמה" [הריטב"א לקמן].

היו במדבר, ישיבה עמהם, שנאמר "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל".

אברהם אבינו — זקן ויושב בישיבה היה.

וכמו שנאמר: [בראשית כד] "ואברהם זקן בא בימים". ו"זקן" פירושו זה קנה חכמה.⁽¹⁰⁾

יצחק אבינו — זקן ויושב בישיבה היה.

שנאמר: [בבראשית כז] "ויהי כי זקן יצחק".

יעקב אבינו — זקן ויושב בישיבה היה.

באבות מ"זקנים" שבמצרים. ויש עוד תירוץ במהרש"א ובריטב"א ע"ש.

11. הקשה מהרש"א: למה לא פירש [כפירוש התרגום וכפשוטו]: "דמשק אליעזר" — אליעזר הבא מדמשק?

ותירץ מהרש"א, שאליעזר היה כנעני, ואילו דמשק היא בארם. ועוד, שלפי התרגום היה צריך לומר "אליעזר מדמשק", ולא — "דמשק אליעזר".

12. המהרש"א כאן הקשה: הרי האבות נשאו אחיות. ועמרם נשא דודתו. והביא את דברי

ויושב בישיבה, אין ללמוד כל אדם ממנו. תו"ד"ה ואנן. וכעין זה בריטב"א [ועיין שיח יצחק, פירוש אחר].

10. המהרש"א הקשה: א. מנין שזקן שבפסוק הכוונה לחכם ולא לזקן בימים כמשמעות הפסוק? וכן ביצחק ויעקב להלן כתוב בפסוק שעניניהם כבדו מזוקן!

ב. מדוע הגמרא מקדימה את הזקנים שהיו במצרים לאברהם יצחק ויעקב?

ותירץ המהרש"א, בזקנים שהיו בזמן יציאת מצרים דרשו חז"ל "איתך בדומים לך", והיינו בחכמתם. ולומדים בגורה שוה "זקן" שנאמר